

Stappenplan omvorming schoolspeelplaats

Hieronder volgt een mogelijk stappenplan waarbij het omvormingsproces wordt getrokken door een enthousiaste werkgroep. Het leeuwendeel van het werk kan door de werkgroep gedragen worden. Voor sommige stappen is het inschakelen van externe specialisten echter sterk aangeraden.

Bij elke stap staat tussen haakjes wie de trekkers/verantwoordelijken zijn voor de uitvoering.

1. Voorbereiding

1.1 Informatievergadering (initiatiefnemer / deskundige speelnaam)

Informatievergadering voor leerkrachten, ouders, leerlingen, onderhoudspersoneel: toelichting van avontuurlijke en natuurrijke schoolspeelplaatsen: pedagogische visie, referentiebeelden, praktische tips. Polsen naar geïnteresseerden voor werkgroep.

1.2 Werkgroep samenstellen

De omvorming van een speelplaats gaat niet over een nacht ijs. Veel projecten worden door een paar enthousiastelingen opgestart, maar vallen uiteindelijk stil omdat de trekkers gedemotiveerd geraken: ze vinden dat het te traag gaat, dat ze te weinig medewerking krijgen, ze onderschatten de organisatorische en financiële regelingen die bij de omvorming van de speelplaats komen kijken...

Om de omvorming tot een goed einde te brengen is het belangrijk om een **werkgroep** samen te stellen die het hele proces coördineert. Het werk en de verantwoordelijkheden kunnen dan verdeeld worden. Binnen de werkgroep is het belangrijk om iemand als **aanspreekpunt** aan te duiden. Iedereen die bemerkingen of vragen heeft, of die hulp wil aanbieden, kan zich dan richten tot dat aanspreekpunt.

1.3 Oplijsten betrokken actoren (werkgroep)

Er zijn heel wat mensen voor wie de omvorming van de speelplaats gevolgen zullen hebben: kinderen, ouders, leerkrachten, buurtbewoners, onderhoudspersoneel...Lijst al de verschillende betrokken partijen op en denk na hoe je ze bij het omvormingsproces gaat betrekken. Vergeet ook niet te denken aan de gemeentelijke diensten, verenigingen die naschoolse activiteiten organiseren in de school, de kinderopvang, eventuele sponsors...

1.4 Locatie analyseren (werkgroep)

Analyseer de huidige schoolspeelplaats adhv volgende vragen:

1. Inhoudelijke analyse

- Hoe wordt het schoolplein nu gebruikt? Welke plekken worden veel/ weinig gebruikt en waarom?
- Wat zijn de knelpunten van het huidige terrein? Waar zijn gebruikersconflicten? Waar gebeuren de meeste ongelukken?

2. Ruimtelijk/ functionele analyse

Toegankelijkheid:

- Waar liggen de toe/ ingangen?
- Waar lopen belangrijke redding/ vlucht/ onderhoud/ verbindingroutes?
- Welke eisen stellen brandweer/ hulpdiensten/ onderhoud aan toegankelijkheid?

Gebruikers:

- Hoeveel kinderen komen er tegelijk op het terrein?
- Welke leeftijdsgroepen zijn er?
- Wie maakt of zou nog van het terrein gebruik kunnen maken?

Ligging:

- Wie maakt of zou nog van het terrein gebruik kunnen maken?
- Hoe ligt het terrein t.o.v. burelen, verkeer. Oppervlaktewater e.a.?
- Hoe ligt het terrein t.o.v. zon/ wind/ neerslag/ lawaai?
- Hoe ligt het maaiveld t.o.v. grond/ oppervlaktewater?
- Wat is over de kwaliteit van de ondergrond bekend?

Leidingen:

- Lopen er leidingen onder het terrein?
- Waar zijn evt.. aansluitpunten voor water/ elektra?

3. Aanwezige materialen/ inrichting

- Welke inrichtingselementen/ materialen zijn aanwezig? (Bestrating, omheining, beplanting, afwatering, bergingen, meubilair...)
- Welke willen we behouden, welke willen we kwijt?
- Wat kunnen we eventueel hergebruiken (eventueel voor andere doeleinden dan nu)?
- Waar is straks gelegenheid voor materiaalopslag?
- Zijn er materiaalbronnen bekend in de omgeving?

1.5 Financiële en organisatorisch aspecten analyseren (werkgroep)

- Wat zijn de beschikbare budgetten voor ontwerp, participatie, aanleg, onderhoud?
- Wat kunnen we betalen/ wat zelf maken?
- Waar kunnen aanvullende budgetten vandaan komen? (fondsenwerving, subsidies, sponsoring, inzamelacties...)
- Welke partijen kunnen we benaderen voor ondersteuning?(gemeentelijke diensten, verenigingen, ouders, netwerken en kenniscentra, media...)
- Wie maakt deel uit van de werkgroep, wie is het aanspreekpunt?

2. Van wens naar praatplan

2.1 Uitwerken pedagogische visie op het schoolplein (schooldirectie, leerkrachten met inbreng van werkgroep)

De schooldirectie en de leerkrachten werken samen een pedagogische visie uit op het schoolplein. De leerkrachten denken na welke mogelijkheden een nieuwe speelplaats voor hun lessen biedt. Het actief gebruiken van de schoolspeelplaats wordt in het lessenpakket geïntegreerd.

2.2 Ideeën, wensen, dromen en behoeften verzamelen (alle betrokken actoren)

Afhankelijk van de doelgroep kunnen ideeën verzameld worden via verschillende participatiemethoden. Enkele voorbeelden:

- voor kinderen:
 - Een speurtocht over het eigen terrein (punten geven aan verschillende plekjes op de speelplaats, fotowandeling, met rode en groene vlaggen leuke en minder leuke plekken aanduiden, ballonnen met wensen op bepaalde plekken op schoolspeelplaats hangen,...)
 - Een excursie met de kinderen naar andere natuurlijke & avontuurlijke schoolpleinen, parken of een natuurgebied (fotowandeling, met vlaggen (niet)leuke plekjes aanduiden...)
 - Maquette bouwen op kleine schaal (in de klas)
 - Maquette bouwen op de speelplaats met leem, zand, takken, blaadjes...
 - Droomspeelplaats schilderen/beschrijven
 - Ideeënkoffer van Springzaad: Wat vind je (niet) leuk? Waarom?
- voor ouders/leerkrachten/onderhoudspersoneel
 - ouders laten interviewen door kinderen
 - ideeën verzamelen op wenskaarten, via een ideeënboom...
 - een visieworkshop (adhv de ideeënkoffer van Springzaad)

2.3 Ideeën afwegen + opstellen van programma van eisen (werkgroep olv ontwerper)

- Elementen uit de maquettes, tekeningen, verhalen verzamelen
- Analyse van de situatie (randvoorwaarden in kaart brengen)
- Prioritiseren (bv adhv 'planning for real'-methode, de hek-methode...): met alle betrokkenen partijen (werkgroep, afvaardiging leerlingen...) om tafel de verschillende belangen afwegen
- Opstellen van programma van eisen

2.4 Opmaken praatplan (ontwerper)

Aan de hand van de resultaten van de vorige stap, maakt een (professionele) ontwerper een praatplan.

2.5 Inspraakvergadering praatplan (werkgroep + afvaardiging van de kinderen, leerkrachten, onderhoudspersoneel; olv ontwerper)

Het praatplan wordt voorgelegd aan de verschillende betrokken actoren. Suggesties ter verbetering van het plan worden verzameld.

2.6 Terugkoppeling inspraakvergadering

Resultaten van de inspraakvergadering terugkoppelen naar de klas door afgevaardigde leerlingen

3. Van praatplan tot definitief ontwerp

3.1 Opmaak ontwerp-dossier (ontwerper)

De (professionele) ontwerper maakt een ontwerp op basis van het praatplan en de opmerkingen die gemaakt werden tijdens de inspraakvergadering, inclusief niveaus en maten. Verder levert de ontwerper ook volgende elementen aan:

- Detaillering van type-dwarsprofielen heuvels
- Verdere uitwerking van uitvoeringsdetails (speelconstructies, straatmeubilair, verhardingen...)
- Opmaak beplantingsplan en beheerplan
- Raming der werken + meetstaat

3.2 Overleg: opmaak planning (werkgroep olv ontwerper)

Overleg met de werkgroep speelplaats om planning op te stellen:

- werkplanning: Wat moet gebeuren? Wat willen/kunnen we zelf doen?
- tijdsplanning
- materialenlijst
- begroting

3.3 Opmaak aanbestedingsdossier (werkgroep of ontwerper)

3.4 Opmaak bouwvergunningdossier (werkgroep of ontwerper)

3.5 Aanbesteding (werkgroep, eventueel samen met ontwerper)

Nazicht van de inschrijvingen, aanbestedingsverslag en voorstel van toewijzing

3.6 Voorstelling ontwerp (ontwerper)

Ontwerp, uit te voeren werken en planning voorstellen aan de verschillende betrokken partijen (bv via informatieavond, tentoonstelling...). Vraag & antwoord. Eventueel oproep lanceren voor helpende handen, materiaal aan vriendenprijsje...

4. De aanleg

4.1 Coördinatievergadering (schooldirectie, werkgroep, aannemer)

4.2 Feestelijke start (werkgroep)

Vier de start van de werkzaamheden en andere mijlpalen in de realisatie van de schoolspeelplaats (bv hoogste punt, afronden stukje van ontwerp...). Betrek alle betrokken partijen (ouders, onderhoudspersoneel, omwonenden...). Maak bvb tentoonstelling met tekeningen/maquettes van leerlingen.

4.3 Gefaseerd omvormen van de schoolspeelplaats

1. Afbreken van overbodige of storende oude elementen
2. Hoofdstructuur aanleggen (grondverzet, verhardingen, leidingen, materiaalaanvoer...) - Aannemer
3. Stapsgewijs de nieuwe elementen aanleggen (werkgroep, ouders, leerlingen; eventueel olv deskundige)
 - Bouwen wilgentenen huisjes/tunnels
 - Aanplanten bomen en struiken, inzaaien
 - Takkenril opzetten
 - Insectenhotel bouwen
 - Boomstammen (schillen en) op het terrein verwerken

Doedagen organiseren (werkgroep)

Kinderen, ouders ea. kunnen in de verschillende fases (afbraak/opbouw/beheer) betrokken worden. Bereid doedagen goed voor. Zorg dat alle benodigde materialen aanwezig zijn. Zorg voor voldoende en goed gereedschap, goede (eventueel professionele) begeleiding, versnaperingen en een beloning voor de helpers.

4.4 In the picture (werkgroep)

Breng de aanleg van de nieuwe speelplaats in de kijker: betrek de media, de buurtbewoners, zorg voor tekst en uitleg op de website van de school, in het schoolkrantje...Dat is leuk voor alle betrokkenen en misschien krijg je nog wel hulp uit onverwachte hoek.

5. Opvolging en beheer

5.1 Beheer (werkgroep)

Speelterreinen moeten onderhouden worden: het groen moet beheerd worden, speelaanleidingen moeten gecontroleerd en indien nodig hersteld worden...Van bij het begin moet duidelijk zijn wie het beheer zal uitvoeren en welke budgetten hiervoor gebruikt kunnen worden. Seizoensgebonden onderhoudsklusjes kunnen in het jaarprogramma van de school ingepast worden.

5.2 Integratie in pedagogisch beleid en dagelijks rooster (schooldirectie/leerkrachten)

Het integreren van de schoolspeelplaats in de verschillende lessen moet een blijvend aandachtspunt zijn. Leerkrachten zijn meestal niet gewoon om de buitenruimte te gebruiken voor hun lessen en het vergt van hen ook enige aanpassing om de mogelijkheden te zien. Indien nodig experts (vb. natuurouders) aantrekken voor de begeleiding van lessen in de schooltuin (bv natuurlessen, terrein opmeten, standplaats nagaan, moestuin aanleggen en een werkalender opmaken...)

5.3 Tussentijdse evaluaties (werkgroep)

Het gebruik van de speelplaats wordt best via een logboek en/of via foto's bijgehouden (wat heeft veel succes, wat lokt discussie uit...). Op basis hiervan kunnen ideeën voor verbetering, nieuwe wensen ed geïnventariseerd worden. Deze kunnen later eventueel in het jaarprogramma ingepast worden. Iedere generatie moet de kans krijgen om mee te bouwen aan hun schoolspeelplaats.

5.4 Projectevaluatie (werkgroep, ontwerper)

De werkgroep en de ontwerper evalueren het hele omvormingsproces.